

L. Spiegel: Die Sprache der Gesetze (Prager Jur. Zeitschrift, I); Jiří Kojecký: O jazyku mezinárodních smluv (Všehrd, XVIII). Dr O. R. Kmetz: Rozbor správných předpisů platných na Slovensku (Hospodárstvo a právo, XIII, 1947). Dr Leonard Bianchi ml.: Nová publikačná norma (Právny obzor, XXX).

František Weyr.

Vyjímečný stav

viz Mimořádné opatření.

Výklad norem.

I. Pojem interpretace a její úkoly.

V-m neboli interpretací norem rozumíme zjištění obsahu norem, t. j. vymezení skutkových podstat v nich obsažených pomocí přesných pojmů. Problém interpretace vyskytuje se ve vědách normativních, jejichž příznačnou vlastností je, že jejich předměty — normy — samy o sobě něco vypovídají. Norma jako předmět poznávání má nejen svou logickou formu, nýbrž má také svůj obsah, který lze vyjádřit řečí, písmem, posunkem, po případě i jiným způsobem. Objektivní zjištění tohoto obsahu je úkolem interpretace, která patří proto k nejdůležitějším methodám normativního poznávání. V-d norem je tedy činností poznávací, intelektuální, při níž zachováváme základní statický postoj k poznávanému předmětu. Norma je poznávajícímu subjektu dána jako předmět poznání, ne však ojedinele, nýbrž jako součást určitého normového souboru, na př. právního řádu, morálky, náboženství. Proto při v-u norem nesmíme jednotlivé normy chápat izolovaně, nýbrž jako část toho či ohono normového souboru (řádu).

To platí také pro v-d norem právních, které jsou součástí normového komplexu, nazývaného právní řád. Otázka interpretace se tu vyskytuje stejně u norem prvotních (zákonů) jako druhotných, a tu zase nejen u norem obecných (nařízení), nýbrž též konkrétních (na př. smlouva, soudní rozsudek, správní rozhodnutí či opatření). Vykládající jednotlivé tyto normy musíme je pojímat jako součást téhož logicky uzavřeného souboru a přihlížeti k normám nadřazeným, souřadným i podřadným.

Poměr interpretované normy k normám nadřazeným (ve stupňovité výstavbě právního řádu vyšším) je pro interpretaci potud důležitý, že na základě normy vyšší musíme nejprve zjistiti, je-li norma, o jejíž v-d jde, vůbec součástí právního řádu, t. j.

normou právní. Neboť právní řád je tak uzpůsoben, že vyšší normy delegují (zmocňují) určité činitele (normotvorné orgány) k tvorbě norem nižších. Tak na př. ústava zmocňuje zákonodárné sbory k tvorbě zákonů, občanský zákon deleguje soukromé osoby k právním jednáním, soudní řády zmocňují soudy k vydávání rozsudků atd. Tak interpretace každé právní normy vede k v-u normy nadřazené (delegující), neboť obě normy — delegující i delegovaná — tvoří celek. Dospějeme-li tímto způsobem k poznání, že interpretovaná norma je součástí právního řádu, poněvadž byla vydána v rámci delegace stanovené vyšší normou, zjistíme pak přesně její obsah, t. j. její skutkovou podstatu, a to podmíněnou (A) i podmiňující (B), podle obecného schematu normy: Je-li A, má být B.

Při v-u právní normy musíme dále přihlížeti také k normám souřadným, t. j. k normám stejného stupně a stejné normologické hodnoty. Neboť právní řád tvoří nejen formálně, nýbrž i obsahově jednotu, z čehož plyne, že si právní normy jako jeho součásti nemohou kontradiktorně odporovati. V rámci téhož právního řádu nemůže současně platiti norma: „Je-li A, má být B“ a norma „je-li A, nemá být B“. Zjistíme-li interpretací obsahu norem téhož stupně, že jsou navzájem v takovém rozporu, a nelze-li tento rozpor odstraniti podle zásady „lex posterior derogat legi priori“ — zejména, jde-li o dvě normy současně vydané — nemůžeme dáti přednost žádné z nich a musíme obě považovati za neplatné (normativně neexistující).

V oněch případech, kdy interpretovaná norma obsahuje delegaci k normotvorbě, t. j. zmocnění nějakého orgánu k vydání normy nižší (delegované), musíme při jejím v-u zjistiti též rozsah této delegace, při čemž musíme přihlížeti k normám podřazeným, které na základě interpretované normy mohou být vydány v mezích zmíněné delegace. Tím je úkol v-u normy vyčerpán. Neboť vydati nižší normu v rámci delegace normy vyšší, t. j. voliti jednu z možností daných delegací, je už věcí delegáta, t. j. orgánu normotvorného, aplikujícího vyšší normu, který je v podstatě činitelem volním, a nikoli jen činitelem interpretujícím, t. j. poznávajícím právní řád. Tímto zásadně různým hlediskem — kognitivním na rozdíl od volitívního — liší se interpretace normy od její aplikace (Weyr).

Popsaná činnost interpretační je v praxi